

NOTITIE AFRONDENDE WERKZAAMHEDEN DASSENHOLEN OVERLANGEL MAASDIJK 5

Notitie van de Zoogdierverseniging:

DATUM	11 OKTOBER 2021
PROJECTNUMMER	2020.048F
PROJECTNAAM	DASSENHOLEN MAASDIJK OVERLANGEL
OPDRACHTGEVER	WATERSCHAP AA EN MAAS
STATUS	DEFINITIEF
AUTEUR(S)	TON POPELIER
PROJECTLEIDER	VILMAR DIJKSTRA
DOCUMENTNUMMER	N2021036

Bezoekadres:

Natuurplaza, Mercator III
Toernooiveld 1,
6525 ED Nijmegen

Triodosbank: 78.49.24.767
IBAN: NL08 TRIO 0784 9247 67
BIC: TRIONL2U

BTW/VAT: 81.45.11.351.B01
KvK: 09148054

Inleiding

Het Waterschap Aa en Maas wordt in Overlangel (gemeente Oss) geconfronteerd met een hoogst ongewenste situatie. Dassen hebben holen gegraven tegen de Maasdijk, waardoor de veiligheid van de primaire waterkering in gevaar komt. Als gevolg van eerdere hoge grondwaterstanden hebben de dassen ook op andere aangrenzende percelen holen gegraven. Deze holen brengen deels de waterveiligheid en deels de verkeersveiligheid in gevaar.

In een intern memo (Handelingsperspectief dassenburchten bij hoogwater, auteur R. Wolters, d.d. 21-12-2020), heeft het Waterschap Aa en Maas maatregelen voorgesteld om de veiligheid van waterkeringen te garanderen bij hoogwater. Het uitgangspunt hierbij is dat alle potentieel gevaarlijke dassenburchten op korte tot middellange termijn verwijderd moeten worden. Daarnaast moeten locaties worden gecreëerd waar dassen wel mogen huizen.

De Zoogdiervereniging (ZV) heeft op verzoek van waterschap Aa en Maas de situatie in Overlangel in kaart gebracht en advies gegeven hoe deze situatie op te lossen (Popelier & Dijkstra 2021). Daarvoor heeft de ZV samenwerking gezocht met Ton Popelier van AP Natuuradvies en Begeleiding. Op 9 maart 2021 is een aantal dassenholen bij Overlangel ontmanteld. In deze notitie wordt beschreven hoe de laatste afrondende werkzaamheden rond de dassenholen bij Overlangel zijn uitgevoerd.

In de door het Waterschap Aa en Maas (WSAM) uitgevoerde risico-analyses werd de Maasdijk bij Overlangel aangemerkt als het meest kwetsbare deel van de primaire waterkering. Net buiten de Beschermingszone A en B van de Maasdijk (0-50 meter van de teen van de dijk) bevindt zich een bewoonde dassenburcht. Binnen de Beschermingszone B hebben dassen ook holen gegraven onder takkenrillen op de grens van dit perceel (1074). WSAM kwalificeert deze situatie als “risicovol” en derhalve ongewenst.

Daarnaast is een verkeersonveilige situatie ontstaan buiten de Beschermingszone. De (nood)toegang tot het aanliggende sportveld is ondergraven door dassen van bovengenoemde burcht (figuur 1). Het risico is groot dat hulpdiensten weg zullen zakken wanneer zij gebruik maken van deze (nood)toegang. Na afstemming met de grondeigenaren is overeengekomen dat WSAM tijdens de werkzaamheden binnen de Beschermingszone A en B eveneens de toegang weer verkeersveilig zal (laten) maken.

Voorbereiding

In opdracht van WSAM heeft de ZV de situatie in kaart gebracht en de te nemen maatregelen beschreven. Hiervan is verslag gedaan in de notitie “Problematiek Dassenholen Maasdijk Overlangel” (Popelier & Dijkstra 2021). Tot de beschreven stappen behoort het verwijderen van de takkenrillen, het nagraven van de dassenholen die hier en onder de toegang tot het sportveld liggen en het opvullen van de holen met ondoordringbaar materiaal. Het zuidelijk deel van de dassenburcht (in een pony wei) ligt op enige afstand van de dijk en vormt als zodanig geen gevaar.

Figuur 1. Het door dassen ondermijnde toegangspad.

Op 25 maart 2021 heeft Omgevingsdienst Brabant Noord (mevr. Nathalie van Kempen) samen met Ton Popelier (ZV/AP Natuuradvies) een bezoek gebracht aan de locatie om de voorgenomen werkzaamheden te beoordelen. Op 28 maart 2021 heeft zij via een mailbericht haar akkoord gegeven, mits aan diverse randvoorwaarden voldaan zou worden. Eén van de voorwaarden was dat de werkzaamheden verricht zouden worden buiten de kwetsbare periode van de das (dus in juli t/m november). Het vergunningstraject is hierna in gang gezet. De perceelsgebonden machtiging (PM2101030) werd op 3 augustus 2021 verstrekt. Deze sluit aan op de eerder afgegeven machtiging (PM2001379) d.d. 5 november 2020.

Ten behoeve van de werkzaamheden werd een Ecologisch Werkprotocol opgesteld, waarin onder andere werd vastgelegd dat dassendeskundige Ton Popelier bij alle werkzaamheden aanwezig zal zijn.

Hoogwater-actie

Tijdens de hoogwatercrisis, juli 2021, werd door de Dijkgraaf van WSAM in een noodbevoegdheid opdracht gegeven om risicovolle dassenburchten en -holen in de Maasdijk te ontmantelen. In dit kader werden op 16 juli 2021 de dassenholen onder de takkenrillen, die haaks op de Maasdijk liggen, verwijderd. Ook de takkenrillen werden verwijderd (figuur 2). De hollen bleken slechts enkele meters door te lopen; de dijk was niet ondergraven.

Figuur 2. De vrijgemaakte beschermingszone onder de takkenrillen.

Verrichte werkzaamheden

Op 9 september 2021 zijn de overige werkzaamheden gestart, te weten (zie ook figuur 3):

- Ondergronds afrasteren van de dassenholen aan de rand van de beschermingszone van de dijk en aan weerszijden van het toegangspad.
- Dichten van de holen in het toegangspad en vervangen door een gresbuis.
- Aansluiten van de rasters op een ondergronds raster onder de poort naar het sportveld.
- Aansluiten van deze rasters op rasters die zijn/worden aangebracht aan de noordzijde en oostzijde van het naastliggende sportveld.

Figuur 3. Overzicht van aan te brengen voorzieningen.

De werkzaamheden konden pas op 10 september worden afgerond, aangezien bij de aanvang van het graven een datakabel werd aangetroffen, die volgens de KLIC-melding elders zou liggen. Het machinale graafwerk moest hierdoor uiterst voorzichtig plaatsvinden om kabelbreuk te voorkomen.

Tijdens de werkzaamheden heeft Arno van Zwam (WSAM) over de uitvoer van details overleg gevoerd met de fam. Houdijk (Maasdijk 5) en fam. Van der Plas (Kerkstraat 28).

Het aangebrachte ondergrondse gaas bestaat uit matten van 50x50 mm en 5 mm dikte. De matten zijn 100 cm breed en werden op ca. 10 à 20 cm onder het maaiveld verticaal ingegraven (figuur 4). De gaasmatten zijn onderling verbonden om te voorkomen dat dassen deze uiteen zouden kunnen duwen.

Figuur 4. De aangebrachte gaasmatten.

De situatie onder het toegangspad bleek nog risicovoller dan ingeschat. Tijdens het graven kwam midden in het pad een grote kamer (nestholte) met vers nestmateriaal tevoorschijn (figuur 5). Omdat de ondergrond op ca. 1 meter diepte overgaat in een zeer losse zandlaag, hebben de dassen de holen en de kamer opmerkelijk dicht onder het oppervlakte gegraven.

Figuur 5. De blootgelegde kamer van das onder het toegangspad.

De kamer werd verwijderd en de gresbuis (diameter 40 cm) werd geplaatst (figuur 6). Op de plek waar de gresbuis in het struweel uitkomt, is een kunstmatige toegang gecreëerd, die voor dassen eenvoudig begaanbaar is (figuur 7).

Figuur 6. De aangebrachte gresbuis (diameter 40 cm) onder het toegangspad.

Tijdens de werkzaamheden werden geen dassen aangetroffen. Naar alle waarschijnlijkheid hadden de dieren zich teruggetrokken op de oorspronkelijke burcht in de pony wei. Bij het voortzetten van de werkzaamheden op 10 september bleek dat 's-nachts één das sporen had achtergelaten vanaf de burcht over het omgewoelde zand op het pad. Hieruit mag worden geconcludeerd dat de burcht niet verlaten is door dassen vanwege de werkzaamheden.

Figuur 7. De gecamoufleerde ingang van de gresbuis onder het toegangspad.

Vervolgtraject

De gewijzigde omstandigheden op het perceel kunnen er toe leiden dat de dassen er toe overgaan om op nieuwe plekken te gaan graven. Hierdoor kunnen opnieuw ongewenste situaties ontstaan. De dijkbeheerders zullen de situatie monitoren en dit tijdig signaleren.

Binnen enkele weken zal door middel van een veldbezoek nagegaan worden of de dassen gebruik maken van de gelegde buis en in hoeverre de oorspronkelijke burcht weer actief is.

Literatuur

Popelier, T. & V. Dijkstra, 2021. Problematiek Dassenholen Maasdijk Overlangel. Notitie N2021002, Zoogdierverseniging, Nijmegen.